

ÖĞRETMENLERİN DEĞERLER KAPSAMINDA İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

EXAMİNİNG TEACHERS' VIEWS ON UNDESİRABLE STUDENT BEHAVİORS WITHİN THE SCOPE OF VALUES

Ali Rıza YAVRUTÜRK¹

Harun Kahveci²

Başvuru Tarihi:14.04.2022 Yayına Kabul Tarihi:06.09.2022 DOI:10.21764/maeuefd.1103789
(Araştırma Makalesi)

Özet: Bu araştırmanın amacı, değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesidir. Temel nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Buna göre araştırmanın çalışma grubu Orta Karadeniz bölgesinde bulunan bir ilçesinde farklı kademe, farklı bölge ve farklı branşlarda görev yapan gönüllü 15 öğretmenden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formundan elde edilen veriler kategoriler, kodlar ve frekans değerleri belirtilerek tablolaştırılmış ve ayrıntılı bir biçimde sunulmuştur. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin değerler kapsamında sınıf içerisinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili olarak, öğrencilerin birbirlerine karşı hoş olmayan sözler kullanmaları, birbirlerini şikâyet etmeleri, saldırgan, ya da içine kapanık olmaları, verilen görevleri önemsememesi ve sorumluluk almaması gibi veriler elde edilmiştir. Öğretmenlerin değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik çoğunlukla sözlü ikaz, görmezden gelme, olumlu davranışları ödüllendirme ve dikkat çekici etkinlikler planlama gibi disiplin yöntemlerini uyguladıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmada ayrıca, öğrencileri değerler kapsamında istenmeyen davranışlar sergilemelerinin nedeni aile ve sosyo-ekonomik durumdan kaynaklı nedenler olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma bulguları alan yazındaki bulgular eşliğinde tartışılmış ve çalışmanın bulgularından yola çıkılarak, değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi

Abstract: The purpose of this research is to examine the views of teachers on undesirable student behaviors within the scope of values. In the study, in which the basic qualitative research method was used, the criterion sampling technique, one of the purposive sampling methods, was used. The purpose of this research is to examine the views of teachers on undesirable student behaviors within the scope of values. This research, in which the qualitative research method was used, was carried out with the phenomenology design. In this study, criterion sampling technique, one of the purposeful sampling methods, was used. Accordingly, the study group of the research consists of 15 volunteer teachers working in different levels, different regions and different branches in a district located in the Central Black Sea region. A semi-structured interview form developed by the researchers was used as a data collection tool. The data obtained from the interview form were tabulated and presented in detail by specifying categories, codes and frequency values. As a result of the research, data were obtained regarding the undesirable student behaviors that teachers encounter in the classroom within the scope of values, such as using unpleasant words against each other, complaining about each other, being aggressive or withdrawn, not paying attention to the assigned tasks and not taking responsibility. It has been revealed that teachers mostly apply discipline methods such as verbal warning, ignoring, rewarding positive behaviors and planning remarkable activities

¹Uzman Psikolog Danışman, Milli Eğitim Bakanlığı, Zile Fen Lisesi, Tokat. a.r.yavruturk@outlook.com ORCID: 0000-0002-6724-6019

²Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Trabzon. hkahveci@trabzon.edu.tr ORCID: 0000-0003-1504-3831

için eğitim paydaşlarına önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: *İstenmeyen öğrenci davranışları, Değerler eğitimi, Öğretmen görüşleri*

for undesirable student behaviors within the scope of values. In the study, it was also revealed that the reason why students exhibit undesirable behaviors within the scope of values is due to family and socio-economic conditions. The research findings were discussed in the light of the findings in the literature, and based on the findings of the study, suggestions were made to the education stakeholders to prevent undesirable student behaviors within the scope of values.

Keywords: *Undesirable student behaviors, Values education, teacher opinions*

Giriş

Okullar, öğrencilerin bilişsel kazanımlara ulaşmalarını sağlamasının yanında, dürüst olmak, saygılı olmak, sorumluluk becerisine sahip olmak, adaletli davranmak gibi birçok değere yönelik kazanımlara da ulaşmalarını sağlayan eğitim kurumlarıdır. Toplumun iyiliğine ve esenliğine yönelik davranışlar kazandırma gibi temel bir amaçla hareket eden eğitim kurumlarının görevlerinden biri geçmişte olduğu gibi günümüzde de değer eğitimidir (MEB, 2005; Yavrutürk, İlhan & Baytemir, 2019). Ekşi (2003) okulların ahlak, kişilik gelişimi, değerlerin eğitimi ve sosyal eğilimler gibi değerlerin aktarılmasında ve yaşanmasında önemli bir fonksiyonu üstlendiğini belirtmiştir. Bacanlı (2005) ise, okulların temel görevlerinden birinin de okul programında açık olarak belirtilen veya belirtilmeyen değerleri öğretmek, onların ahlakî gelişimine katkıda bulunmak ve karakterini olumlu yönde etkilemek olduğunu ifade etmektedir. Ulusoy ve Dilmaç (1990) değerler eğitiminin, insanların sosyal ilişkileri ve kişisel çıkarlarının bütünleşmesiyle ilgili bilgi, beceri ve tutumları içerdiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, Akbaş (2008) ise, değerlerin insanların sosyal yaşam içerisinde nasıl davranılması gerektiğini bilmesi, nelerin tercih edilmesi gerektiği, nelerin önemli olduğunu ve toplumsal yaşamda nasıl davranılması gerektiğini belirttiğini ifade etmiştir. Özetlemek gerekirse, öğrencilerin değerler kapsamında istenmeyen davranış sergilemeleri; değer eğitimi, ahlak eğitimi, irade eğitimi, karakter eğitimi, vatandaşlık eğitimi gibi disiplinlerle ilişkili olduğu gibi okulun düzeni, kuralları, fiziksel ve psikolojik çevresi, okuldaki yönetici ve öğretmenlerin mesajları ile de yakından ilişkilidir (Yüksel, 2005).

Sayılan tüm bu gerekçelerle birlikte bu çalışma ile, öğretmenlerin değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili görüşlerinin ve deneyimlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu sayede, öğretmenlerin değerler kapsamında sınıf içerisinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışların neler olduğu, öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik hangi başa çıkma stratejilerini uyguladıklarını, öğrencileri istenmeyen davranışları sergilem nedenlerinin neler olduğunu ve değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin önerileri ve tavsiyelerinin neler olduğunu ortaya koymaya çalışılmıştır. Ayrıca, bu çalışma sonuçları alan araştırmacılara, eğitim politika yapıcılara, okul yöneticileri, öğretmen ve velilere değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili önemli veriler sunulmuştur.

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde planlanarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada görüşme ve doküman analizi ile veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Nitel çalışmalarda olay, durum, deneyim ve kavramların belirlenmesine çalışılır. Daha sonra, veriler analiz edilerek insanların yaşantıları, algıları, deneyimleri ve olay/durumları nasıl kavramsallaştırdıkları ortaya konulmaya çalışılır (Çepni, 2007; Demirkaya, 2008). Analiz sonucu ulaşılan veriler, öncelikle kavram haline dönüşmesi ve daha sonra olguyu açıklayabilecek temaların ortaya çıkarılmasına çalışılır. Böylece ulaşılan sonuçlar betimlenerek aktarılır. Ayrıca, doğrudan alıntılara yer verilerek sonuçlar desteklenir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Çalışmada MEB'na bağlı Orta Karadeniz bölgesinde görev yapan öğretmenlerin değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik görüşlerini ve deneyimlerini incelenmiştir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları nelerdir?
2. Öğretmenlerin değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik başvurdukları başa çıkma yöntemleri nelerdir?
3. Öğrencilerin değerler kapsamında sınıf içerisinde istenmeyen davranışları ortaya koyma nedenleri nelerdir?
4. Değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarının ortadan kaldırmak/azaltmak için ne gibi düzenlemeler yapılabilir?

Çalışma Grubu

Çalışmada görüşlerine başvurulmuş katılımcılar 2021-2022 eğitim öğretim yılında Orta Karadeniz bölgesinde görev yapan farklı kademe (ilk, orta, lise) ve farklı branşlar da görev yapan öğretmenlerden istekli olan 15 öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırdığı için nitel çalışmalarda yaygın kullanılan bir örnekleme yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Tablo 1

Çalışmada Görüşleri Alınan Katılımcılar ile İlgili Ön Bilgiler

Kişisel Bilgiler	Gruplar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	7	46,7
	Erkek	8	53,3
Yaş	30 Yaş ve Altı	4	26,7
	31 – 40 Yaş	8	53,3
	41 – 50 Yaş	2	13,3
	50 Yaş Üstü	1	6,7
Medeni Durumu	Bekâr	3	20
	Evli	12	80
Mesleki Kıdem	10 Yıl ve Altı	4	26,7
	11 – 20 Yıl	8	53,3
	21 – 30 Yıl	2	13,3
	30 Yıl Üstü	1	6,7
Görev Yaptığı Okul Türü	İlk	5	33,3
	Orta	5	33,3
	Lise	5	33,3
Branş	Arapça	1	6,7
	Bilişim Teknolojileri	1	6,7
	Felsefe	1	6,7
	Fen Bilimleri	1	6,7
	Fizik	1	6,7
	İlköğretim Matematik	1	6,7
	İngilizce	1	6,7
	Matematik	1	6,7
	Sınıf Öğretmeni	5	33,3
	Türk Dili ve Edebiyat	1	6,7

	Türkçe	1	6,7
Eğitim Durumu	Lisans	11	73,3
	Yüksek Lisans	4	26,7
	Doktora	0	0

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Yıldırım & Şimşek'e (2016) göre, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sağladığı en önemli kolaylık, çalışmanın önceden hazırlanmış verilere bağlı olarak sistematik ve karşılaştırma yapılabilecek bilgiler sunmasıdır. Çalışmada katılımcılar için hazırlanan görüşme formu, pilot uygulama amacıyla iki katılımcıya uygulanmıştır. Yapılan uygulamalar sonucunda görüşme sorularının işlevselliği test edilmiştir. Daha sonra formlar uzman incelemesinde yararlanılarak görüşme sorularının son şekli verilmiştir. Ayrıca, soruların dil açısından incelenmesi için bir Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeninde görüşlerinden yararlanılmıştır. Görüşme formu ilk bölümünde katılımcıların cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, mesleki kıdemi, görev yaptığı okulun türü, branşı, eğitim durumu, okulum yerleşim yeri ve daha önceden değerler eğitimi ile ilgili eğitim durumları ile ilgili dokuz sorudan oluşmaktadır. İkinci bölümde ise, katılımcıların değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik görüşleri ile ilgili dört sorudan oluşmaktadır.

Görüşmeden önce katılımcılara görüşme onay formu okutularak imzaları alınmıştır. Görüşmeler katılımcıların uygun oldukları zaman diliminde yapılmıştır. Bu görüşmeler katılımcıların kabulü ile ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme sırasında katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri için güven verici ve samimi bir iletişim tarzı benimsenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Öğretmenlerin değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik görüşlerinin incelenmesi çalışması için öncelikle Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 08.04.2022 tarih ve E-81614018-000-2200014850 sayılı karar ile izin alınmıştır. Ayrıca, ilgili Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Sonrasında yaklaşık 50 öğretmene ulaşılmış ve gönüllü olmak isteyen 15 öğretmen seçilmiştir. Görüşmeden önce katılımcılara çalışma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Görüşme kayıtlarının güvenliği

hakkında bilgi verilmiştir. Görüşmeler katılımcıların uygun oldukları zaman diliminde yapılmıştır. Görüşmelerin derslerin aksamasına sebep olmaması için derslerin olmadığı ve derslerden sonraki zaman dilimlerinde yapılmıştır. Görüşme sırasında katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri için güven verici ve samimi bir iletişim tarzı benimsenmiştir. Görüşme süresi yaklaşık 30-40 dakika arasında olup, tüm görüşmeler yaklaşık 450-600 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmada, verilerin analizi görüşme sırasında ses kayıt cihazlarına kaydedilen verileri dinleyerek, ses kayıt cihazları ile yapılmayan görüşmelerin yazılı kopyaları kullanılarak yapılmıştır. Bu çalışmada elde edilen verilerin analizinde nitel araştırmalarda genellikle kullanılan içerik analiz metodundan (Ekiz, 2013) faydalanarak görüşme verileri sınıflandırılmıştır. Daha sonra sınıflandırılan veriler kavram haritaları ve tablolar şeklinde sunulmuştur. Veri analizi işleminde ayrıca, yorumlama yolu tercih edilmiştir. Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar, sınıflandırılarak ele alınmıştır. Görüşme sorularına verilen cevaplar tablo ve şekiller oluşturulmuştur. Oluşturulan tablo ve şekiller genellikle katılımcılardan doğrudan alıntılara yer verilerek bulgular kısmında sunulmuştur. Verilere dayalı olarak oluşturulan tablo ve şekiller içerik analizi ile analiz edilmiştir. Katılımcılardan ilkokulda görev yapan ilk öğretmen için İÖ1, ortaokulda görev yapan ilk öğretmen için OÖ1 ve lisede görev yapan ilk öğretmen için LÖ1 şeklinde ifadelerle diğer dört öğretmen de sıralanmıştır.

İnanırlılık ve Tutarlılık

Yapılan çalışmaların bilimsel bir özellik kazanabilmesi açısından çalışmalarda geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması önemlidir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Nicel çalışmalarda yapılan geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları yerine nitel çalışmalarda daha çok inanırlılık ve tutarlılık kavramları kullanılmaktadır (Lincoln & Guba, 1985). Nicel çalışmalarda geçerlilik kavramının farklı bireyler ve toplumlar için farklı yorumlara neden olabilme gerçeği (Maxwell, 2018) nitel araştırmacıları geçerlilik kavramına mesafeli yaklaşımlarına neden olmuştur. Bu bağlamda, nitel çalışmalarda inanırlılık kavramı, nicel çalışmalardaki iç geçerliliği yerine kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2016). İnanırlılığı arttırmak için Lincoln & Guba (1985) geniş kapsamlı veri toplama, etkili ve güven verici ilişki kurma, katılımcı onayını alma ve uzman

görüşünün alınmasını önermektedir. Bu bağlamda, görüşme formunun hazırlanması aşamasında farklı üniversitelerde görev yapan, psikolojik danışma ve rehberlik bölümünde çalışan iki alan uzmanının görüşünden yararlanılmıştır. Ayrıca, uzman görüşünden yararlanmak, çalışmanın kapsam geçerliliğini olumlu yönde etkileyen bir adımdır (Çepni, 2007). Çalışma kapsamında katılımcıların görüşlerini almak için görüşme formu kullanılmıştır. Daha sonra görüşme formlarından elde edilen veriler tablo ve şekiller halinde sunulmuştur. Ayrıca, yüz yüze yapılan görüşmeler aracılığıyla çalışma konusu hakkında katılımcılardan daha ayrıntılı ve derinlemesine veri toplanmasını sağlanmıştır. Bu durumda nitel çalışmalarda geçerliliği arttırmaya yarayan önemli bir özelliktir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Çalışma kapsamında görüşmelerden sonra veriler katılımcı ile paylaşılmıştır. Daha sonra, katılımcının verilerin doğruluğuna ilişkin düşünceleri alınarak katılımcı onayı alınmıştır. Çalışmada verilerin analiz edilmesinde ve yorumlanmasında başka araştırmacıların görüşlerinden yararlanılması, verilerin amaca uygun bir şekilde toplanması için gerekli zamanın verilmesi, görüşmelerin uygun ortamlarda yapılması çalışmanın güvenilir olduğunu göstermektedir.

Bulgular

Çalışma kapsamında, katılımcılara sınıflarınızda karşılaştıkları değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışların neler olduğuna ilişkin görüşler sorulmuştur. Öğretmenlerin verdikleri cevaplara ilişkin elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların Değerler Kapsamında Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları

Kategori	Kodlar	f
Eğitim-Öğretim (f= 34)	Öğrencilerin derse karşı ilgi ve isteksizliği (İÖ1, OÖ1, OÖ3, LÖ1, LÖ2, LÖ3, LÖ4)	7
	Ders araç-gereçlerini getirmeme, derse hazırlıklı gelmeme (OÖ1, LÖ1, LÖ2, LÖ4, LÖ5)	5
	Öğrencilerin ders dışı şeylerle ilgilenmeleri (OÖ1, OÖ2, OÖ3, OÖ4, LÖ2)	5
	Ders esnasında öğrencilerin birbirleriyle konuşması (İÖ3, OÖ1, LÖ4)	3
	Dersten dikkatlerinin çabuk dağılması ve sıkılmaları (OÖ3, OÖ4, LÖ5)	3

	Ders anında dikkati dağıtacak söz, hareket ve davranışlar göstermesi (İÖ4, OÖ5, LÖ1)	3
	Ders sırasında arkadaşını rahatsız etme (İÖ1, LÖ3)	2
	Derste cep telefonu ile ilgilenmeleri (LÖ3, LÖ5)	2
	Anlaşılmayan konuyu sorma cesaretinin olmaması (İÖ3)	1
	Ödevlerin kendileri tarafından değil başkalarınca yapılması (İÖ4)	1
	Derse geç girme (LÖ1)	1
	Devamsızlığın alışkanlık haline gelmesi (İÖ4)	1
	Öğrencilerinin birbirlerine karşı hoş olmayan sözleri (İÖ1, İÖ2, OÖ4, OÖ5, LÖ3)	5
	Öğrencilerin birbirlerini şikâyet etmeleri (İÖ1, İÖ2, İÖ4, İÖ5, OÖ2)	5
İletişim Becerileri (f= 17)	Öğrencilerin söz almadan konuşması (İÖ5, OÖ2, OÖ5)	3
	Öğretmene karşı kaba, saygısız davranışlar gösterme (LÖ3, LÖ5)	2
	Söz alan öğrenciyi dinlememe, ona karşı saygısızlık yapma (İÖ3, İÖ5)	2
	Öğrencilerin birbirleriyle kavga etmesi, zarar vermesi (İÖ2, OÖ5)	2
Akran Zorbalığı (f= 3)	Öğrencilerin birbirleriyle kavga etmesi, zarar vermesi (İÖ2, OÖ5)	2
	Akran zorbalığı yapma (LÖ1)	1
Bireysel ve Sosyal Özellikler (f= 9)	Öğrencinin saldırgan, pasif ya da içine kapanık olması (OÖ2, OÖ3, LÖ1)	3
	Verilen görevleri önemsememe, sorumluluk almama veya yeterli yerine getirmeme (OÖ3, OÖ4, LÖ3)	3
	Her şeye karşı çıkma, kurallara uymama (LÖ3,LÖ5)	2
	Öğrencinin hedefinin olmaması (OÖ3)	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin sınıfta sıklıkla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri üç kategori altında toplanmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun eğitim-öğretim kategorisinde (f= 34) gruplandıkları, iletişim becerileri kategorisinde (f= 17) gruplandıkları, bireysel ve sosyal özellikler kategorisinde (f= 9) ve Akran zorbalığı kategorisinde (f= 17) gruplandıkları görülmektedir. Tablo 2’ de görüldüğü gibi değerler kapsamında sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının genellikle eğitim-öğretim kategorisiyle ilgili olduğu görülmektedir.

Eğitim-Öğretim kategorisi içerisinde araştırmaya katılan öğretmenlerin; çoğunluğu öğrencilerin derse karşı ilgi ve isteksiz olmalarını ($f= 7$), ders araç-gereçlerini getirmemelerini, derse hazırlıklı gelmemelerini ($f= 5$) ve öğrencilerin ders dışı şeylerle ilgilenmelerini ($f= 5$) sınıfta sıklıkla karşılaştıkları istenmeyen davranışlar olarak belirtmişlerdir. Bunların dışında katılımcılar öğrencilerin değerler kapsamında sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını, ders esnasında öğrencilerin birbirleriyle konuşması, dersten dikkatlerinin çabuk dağılması ve sıkılmaları, ders anında dikkati dağıtacak söz, hareket ve davranışlar göstermeleri, ders sırasında arkadaşını rahatsız etmeleri, derste cep telefonu ile ilgilenmeleri, öğrencinin anlaşılmayan konuyu sorma cesaretinin olmaması, ödevlerin kendileri tarafından değil başkalarınca yapılması, derse geç girmeyi ve devamsızlığın alışkanlık haline getirmeleri şeklinde sıralamışlardır. Aşağıda eğitim-öğretim kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

OÖ1: En sık karşılaştığım istenmeyen öğrenci davranışı, öğrencilerin tüm dikkatlerini vererek derse odaklanmamalarıdır. Dersle ilgili bir soru sorulduğu zaman dikkatlerinin aslında başka yerde olduğunu görebiliyorum. Başka bir istenmeyen davranış olarak düzenli defter tutmamaları söylenebilir. Her ders ayrı bir kâğıda ya da ayrı bir deftere yazan ve düzenli defter tutmayan öğrenciler bulunuyor. Bazı öğrenciler ise defter tutsalar dahi çok karışık ve okunaksız oluyor.

İÖ3: Kendine güven problemi yaşayan öğrencilerin anlamadığı konuyu sorma cesaretinin olmaması.

OÖ3: Ders devam ederken başka şeylerle meşgul olmaları ve dikkatlerinin çok çabuk dağılması.

LÖ2: Branşım gereği en çok karşılaştığım durum öğrencilerin derse ilgilerinin az olması nedeniyle dersi sabote etme girişimleridir.

İletişim becerileri kategorisinde araştırmaya katılan öğretmenlerin; öğrencilerin birbirlerine karşı hoş olmayan sözlerini ($f= 5$), öğrencilerin birbirlerini şikâyet etmelerini ($f= 5$), öğrencilerin söz almadan konuşmalarını ($f= 3$) sınıfta en çok yaşanan istenilmeyen davranışlar olarak görmektedirler. Ayrıca bu kategori kapsamında katılımcıların bir kısmı da öğretmene karşı kaba, saygısız davranışlar göstermesini, söz alan öğrenciyi dinlememesini, ona karşı saygısızlık yapmasını ($f= 2$), öğrencilerin birbirleriyle kavga etmesini, birbirlerine zarar vermesini sınıf içi

olumsuz davranışlar olarak değerlendirmişlerdir. Aşağıda saygısız davranışlar kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

İÖ4: Küçük yaş gruplarıyla çalıştığımız için istenmeyen davranışlar da onlar kadar masumdur. En çekindiğin olay teneffüslerde oynarken kazara birbirlerine zarar verme ihtimalleri. Bunun sonucunda da dersten zaman kaybettiren şikâyetler.

İÖ5: öğrencilerin söz hakkı almadan konuşması ve konuşan bir arkadaşı varken saygılı bir şekilde dinlememesi.

OÖ4: Çağımız teknolojik araçların hızla geliştiği bir çağ. Çocuklar da çağın içine doğan çocuklar olarak, çeşitli sosyal medya araçlarında (TikTok, Youtube, Facebook, Instagram vs. gibi) yaşlarına uygun olmayan içerikleri izleyip, bunları örnek alabiliyor. Sınıf ortamında arkadaşlarına karşı kaba, kötü sözler kullanabiliyor.

Bireysel ve sosyal özellikler kategorisinde araştırmaya katılan öğretmenler ise; öğrencinin saldırgan, pasif ya da içine kapanık olmasını ($f= 3$), verilen görevleri önemsememe, sorumluluk almama veya yeterli yerine getirmemesini ($f= 3$), her şeye karşı çıkma, kurallara uymamayı ($f= 2$) sınıfta istenmeyen temel davranışlar olarak ifade etmişlerdir. Bunların dışında bireysel ve sosyal özellikler kategorisinde; öğrencinin hedefinin olmamasını ve akran zorbalığı gibi sınıf içerisinde olumsuz davranışlarında ifade eden katılımcılar olmuştur. Aşağıda bireysel ve sosyal özellikler kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

OÖ3: Ders içi etkinliklere katılmada pasiflik. Genel anlamda bir amaçsızlık ve boşluk hali.

OÖ4: Öğrencilerin disiplinli olmayışları, sorumluluk almak istememeleri.

LÖ3: Ergenlik döneminin vermiş olduğu agresif ve tutucu davranışlara sahip olmaları, bilişsel başarıdan ziyade duygusal ilişkilerin daha yoğun olması.

Katılımcıların “‘Dersine girdiğiniz sınıflarda değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı kullandığınız baş etme yöntemleri nelerdir?’” Sorusuna ile ilgili bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların Değerler Kapsamında Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Uyguladıkları Yöntemler

Kategori	Kodlar	f
İşbirliği-İletişim (f= 15)	Sözlü ikaz etme (İÖ1, OÖ2, OÖ5, LÖ3, LÖ4)	5
	Görmezden gelme (İÖ3, İÖ4, İÖ5, LÖ4)	4
	Paydaşlarla fikir alışverişi yapma (İÖ3, LÖ4)	2
	Empati kurma (İÖ5, OÖ4)	2
	Veli-okul işbirliği yapma (OÖ2, LÖ3)	2
Öğrenci Motivasyonunu Arttırıcı Davranışlar (f= 12)	Olumlu davranışları ödüllendirme (İÖ1, İÖ2, OÖ1, OÖ3, LÖ2)	5
	Sorumluluk verme (OÖ2, LÖ3)	2
	Göz teması kurma (OÖ5, LÖ4)	2
	Öğrenciyle birebir konuşma (OÖ5, LÖ3)	2
	Rehberlik yapma (LÖ5)	1
Öğretimi Destekleme (f= 10)	Dikkat çekici etkinlikler planlama (OÖ2, OÖ3, LÖ1, LÖ3)	4
	Ders işlenişinde farklı materyaller kullanma (OÖ3,LÖ1)	2
	Problemleri kendi aralarında çözmelerine yardımcı olma (İÖ5, OÖ4)	2
	Soru-cevap yöntemi uygulama (İÖ4)	1
	Dersin ve konunun önemini açıklama (LÖ2)	1
Davranış Öncesi ve Sonrası Önlem Alma (f= 6)	İstenmeyen davranış nedenlerini araştırma (İÖ3, OÖ2)	2
	Cep telefonlarını ders başında toplama (LÖ3,LÖ5)	2
	Öğrenciler ve ailelerine yönelik eğitim verme (OÖ4)	1
	Ödev verme (OÖ3)	1

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı uygulamış oldukları yöntemlere ilişkin görüşleri dört kategori altında toplanmıştır. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar gruplandırıldığından sırasıyla; işbirliği-iletişim (f= 15), öğrenci motivasyonunu arttırıcı faktörler (f= 12), öğretimi destekleyici faktörler (f= 10) ve davranış öncesi ve sonrası önlem alma (f= 6) kategorilerinin oluştuğu görülmektedir.

İşbirliği-iletişim kategorisi içerisinde gruplandırılan öğretmenler; en fazla sözlü ikaz etme (f= 5), görmezden gelme (f= 4) ve ikişer öğretmende paydaşlarla fikir alışverişi yapma, empati kurma,

veli-okul işbirliği yapmayı sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı uygulamış oldukları yöntemler olarak belirtmişlerdir. Aşağıda işbirliği-iletişim kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

İÖ4: Çocukların dikkati bazen beklenildiğinden daha erken dağılabiliyor. Bunun sonucunda dersten kopan öğrenci diğer öğrencilerin dikkatini dağıtacak söylemde ve davranışta bulunuyor. Bu öğrenciyi ilk başta görmezden gelip, onun ve diğerlerinin dikkatini üzerime çekiyorum.

OÖ2: Öğrencinin problemi sınıf içinde çözülemeyecek durumda ise bu problemin çözümüne yönelik veli ve okul idaresi ile işbirliği yapma gibi yöntemler uygulırım.

Öğrenci motivasyonunu artırıcı faktörler kategorisi içerisinde gruplandırılan öğretmenler, çoğunlukla olumlu davranışları ödüllendirme ($f=5$) yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu kategoride öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı uygulamış oldukları yöntemleri, her grupta ikişer öğretmen sorumluluk verme, göz teması kurma, öğrenciyle birebir konuşma ve bir öğretmen de rehberlik yapma olarak belirtmiştir. Aşağıda öğrenci motivasyonunu artırıcı faktörler kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

İÖ2: Sınıfta resimli pano hazırladım. Yaramazlık yapmayanlara resminin altına çiçek koyuyorum. Panoda çiçek olmak için yaramazlıklarını azaltmak zorunda kalıyorlar.

OÖ1: Öğrencilerin dikkatlerini çekmek için bazı soruları çözen öğrencilere artı atıyorum. Sorunun artılı olacağını söylediğimde dikkati dağılan öğrencilerin dersle ilgilenmeye başladıklarını görüyorum. Hangi öğrencinin kaç artısı olduğu sesli olarak söylendiğinde öğrenciler arasında olumlu bir rekabet oluşuyor. Bu sürekli yapıldığında etkisi kaybolabileceği için fazla yapmamaya dikkat ediyorum.

LÖ5: Dersi dinlemeleri, verilen ödevleri yapmaları ve saygılı davranmaları konusunda dersin 5 dakikasında rehberlik yapmak.

Öğretimi destekleyici faktörler kategorisinde gruplandırılan öğretmenler; öğrencilerin dikkatlerini çekici etkinlikler planladıklarını ($f=4$), ders işlerken farklı materyaller kullandıklarını ($f=2$), problemlerini kendi aralarında çözmelerine yardımcı olduklarını ($f=2$) sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı uygulamış oldukları yöntemler olarak belirtmişlerdir. Ayrıca soru-cevap yöntemi uyguladıklarını ve dersin ve konunun önemini açıkladıklarını ifade

etmişlerdir. Aşağıda öğretimi destekleyici faktörler kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

OÖ3: Mevcut kazanımı verme adına kitap haricinde materyallerden faydalanma

LÖ1: Öğrencinin derse güdülenmesi için öncelikle bilişsel ve duyuşsal giriş testleri uygulamam. Eğer bilgi eksikliği var ise, önbilgiyi tamamlayıcı çalışmalar yaparım, duyuşsal olarak eksiklik var ise güdüleyici çalışmalar yaparım.

LÖ2: Öğrencilerin matematiğe ilgi ve isteklerini artırmak amacıyla öncelikle matematiğin daha sonra anlatılan konunun önemini açıklamaya çalışıyorum.

Davranış öncesi ve sonrası önlem alma kategorisi içerisinde gruplandırılan öğretmenlerden; ikişer öğretmen istenmeyen davranış nedenlerini araştırmayı ve cep telefonlarının ders başında toplanması; birer öğretmen ise öğrenciler ve ailelerine yönelik eğitim verilmesini ve ödev vermeyi istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı uyguladıkları yöntemler olarak belirtmişlerdir. Aşağıda davranış öncesi ve sonrası önlem alma kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

İÖ3: İstenmeyen davranışı yapma nedenini bulup çözüm geliştirme, öğrencilerin bu davranışı bir daha tekrar etmelerine engel olmakta.

OÖ3: Fazla ödev verme yerine devamlı ve az ödev. Bu sayede öğrenciler devamlı verilen ödevlerle istenmeyen davranış yerine ödevle meşgul olmakta.

Katılımcıların “Size göre öğrencilerin değerler kapsamında sınıf içerisinde istenmeyen davranışlara iten sebepler nelerdir?” Sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 4’ te sunulmuştur.

Tablo 4

Katılımcıların Öğrencileri Değerler Kapsamında İstenmeyen Davranışlara Yönelten Nedenler ile İlgili Görüşleri

Kategori	Kodlar	f
Öğrenci Kaynaklı Sebepler (f= 17)	Sınıf içi dikkat çekme çabası (İÖ1, İÖ2, OÖ2, OÖ5, LÖ3)	5
	Derse hazırlıksız gelme (LÖ2, LÖ3)	2
	Öğretmenlerden ilgi bekleme (LÖ1, LÖ3)	2
	Derste başarısızlık yaşama (OÖ3, LÖ4)	2
	Dersi ve dersi anlatan öğretmenini sevmeme (OÖ1)	1

	Öğrencinin psikolojik durumu (OÖ2)	1
	Öğrencinin okulunu sevmemesi (OÖ2)	1
	Eğitim-okul bilincinin oluşmaması (OÖ3)	1
	Ergenlik dönemi sorunları (LÖ3)	1
	Akıllı telefon kullanılması (LÖ5)	1
Aileden Kaynaklı Sebepler (<i>f</i> = 12)	Ailenin sosyo-ekonomik durum (İÖ1, İÖ3, İÖ4, İÖ5, OÖ2, OÖ3, OÖ4, LÖ2, LÖ3, LÖ5)	10
	Velilerin öğrenci-öğretmen durumuna müdahil olması (LÖ5)	1
	Veliler tarafından öğrencilere çok fazla özgürlük verilmesi (LÖ5)	1
Öğretmenden Kaynaklı Sebepler (<i>f</i> = 10)	Öğrencilerin derse karşı ilgi düzeylerinin göz önünde bulundurulmaması (OÖ2, OÖ3, LÖ1, LÖ3)	4
	Öğretmenin sınıfa hâkim olamaması (İÖ5, OÖ2, LÖ3)	3
	Öğretmenin derse hazırlıksız gelmesi (OÖ1, LÖ3)	2
	Öğretmenin branşındaki yetersizliği (LÖ3)	1
Çevreden Kaynaklı Sebepler (<i>f</i> = 8)	Akran çevresi, rekabetçi ortam (İÖ2, İÖ5, OÖ2, OÖ4, LÖ3)	5
	Sosyal medya, tv dizilerinin olumsuz etkisi (LÖ3, LÖ4)	2
	Arkadaş ve öğretmenleriyle iletişim eksikliği (İÖ3)	1
Eğitim- Öğretimden Kaynaklı Sebepler (<i>f</i> = 4)	Sınıf geçmenin kolay olması (LÖ2, LÖ5)	2
	Bir önceki eğitim kademesi davranışlarının eksikliği ya da devam etmesi (İÖ3, LÖ4)	2

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencileri sınıf içinde istenmeyen davranışlara iten sebeplere ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri beş kategori altında toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencileri bu istenmeyen davranışlara iten sebeplerin büyük çoğunluğunu öğrenciden kaynaklı sebepler (*f*= 17), aileden kaynaklı sebepler (*f*= 12) ve öğretmenden kaynaklı sebepler (*f*= 10) oluşturduğu; bunu çevreden kaynaklı sebepler (*f*= 8) ve eğitim-öğretimden kaynaklı sebeplerin (*f*= 4) takip ettiği görülmektedir. Tablo 4' te görüldüğü gibi öğrencileri sınıf içinde istenmeyen davranışlara iten en önemli sebeplerin öğrenci ve aile ile ilgili kategoriler olduğu görülmektedir.

Öğrenci faktörleri kategorisi içerisinde bulunan öğretmenlerin çoğunluğu öğrencinin sınıf içerisinde dikkat çekmek (*f*= 5) amacıyla istenmeyen davranışlara yöneldiğini belirtmişlerdir. Bununla beraber öğrencinin derse hazırlıksız gelmesi, öğretmenden ilgi beklemesi, derste

başarısızlık yaşamaması, dersi ve öğretmeni sevmemesi, psikolojik durumu, sınıfını ve okulunu sevmemesi, eğitim-okul bilincinin oluşmamış olması, ergenlik dönemi sorunları ve akıllı telefon kullanılması öğrencileri sınıf içerisinde istenmeyen davranışlara iten öğrenci faktörleri olarak belirtilmiştir. Aşağıda öğrenci faktörleri kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

IÖ1: Kendilerini kabul ettirebilmek için agresif hareketler yapma ihtiyacı hissetmesi.

OÖ1: Öğrencileri istenmeyen davranışlara iten sebeplerden bazıları öğrencilerin dersi ve dersi anlatan öğretmeni sevmemeleridir. Derste anlatılan konuları veya anlatan öğretmeni sevmedikleri zaman dersi dinlemek istemeyebiliyorlar. Bu da istenmeyen davranışlara sebep oluyor.

Ailesel faktörler kategorisinde gruplandırılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu çocuğu istenmeyen davranışlara iten sebebin aile ve sosyo-ekonomik durumdan ($f= 10$) kaynaklı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca velilerin öğrenci-öğretmen durumuna müdahil olunmasını ve veliler tarafından öğrencilere çok fazla özgürlük verilmesi de öğretmenler tarafından aileden kaynaklı istenmeyen davranışların oluşmasına neden olarak gösterilmiştir. Aşağıda aileden kaynaklı sebepler kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

IÖ3: Ev, aile ortamında kendini ifade etmeyi öğrenememiş olmaları.

IÖ4: Her şey olabilir. Çocuğun ev yaşantısını, ailesindeki insanları, yaşadığı çevreyi, teneffüste kimlerle oynadığını... Çocuğu tanımak aslında onu ve çevresindeki yakınlarını da tanımak demek. Öyle olduğu zaman sorunlar nokta atışı belirlenir.

OÖ4: En başta ailesel faktörler. Çocuk ailesinde şiddet görüyorsa, sınıf ortamında da arkadaşlarına yansıtabiliyor bunu. Veya ailesinde baskı, aşırı otorite altındaysa, arkadaş içinde içe kapanık olabiliyor. Bir diğer taraftan çok disiplinsiz, kuralsız bir ailede yetişmişse; çocuk, okulda da sorumluluk almak istemiyor.

LÖ5: Velilerin öğretmenlerin işlerine çok fazla karışması ve öğretmenlerin en küçük azarlamalarının dahi şikâyet edilmesi.

Öğrencileri istenmeyen davranışlara iten öğretmenden kaynaklanan sebepler kategorisinde; öğretmenlerin öğrencilerin derse karşı ilgi düzeylerini göz önünde bulundurmamaları ($f= 4$), sınıfa hâkim olamamaları ($f= 3$), derse hazırlıksız gelmeleri ($f= 2$) ve branşlarındaki yetersizlik

($f= 1$) öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Aşağıda öğretmen faktörleri kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

OÖ1: Dersin işlenişini sıkıcı bulmaları da istenmeyen davranışların diğer bir sebebidir. Etkinlik, oyun gibi derse ilgilerini çekecek faaliyetlere her ders yer verilmiyor. Bu da monoton geçen derslerde sıkılmalarına ve istenmeyen davranışlara sebep olabiliyor.

OÖ3: Bazı derslerin fazla sözel/sayısal ağırlıklı olması ve farklı etkinliklerden faydalanılamaması.

LÖ1: Öğrenci sınıf içindeki eğitsel faaliyetleri öncelikle anlamlı bulmalıdır. Günlük hayatta öğrendiklerinin bir karşılığı olmalıdır. Bu durum güdüleyici bir faktördür.

Öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre; öğrencileri sınıf içerisinde istenmeyen davranışlara iten sebeplerden akran çevresi, rekabetçi bir ortamın olması ($f= 5$), sosyal medya, televizyon dizilerinden olumsuz etkilendikleri ($f= 2$), arkadaş ve öğretmenleriyle yaşadıkları iletişim eksikliği ($f= 1$) çevreden kaynaklı faktörler olarak kategorilendirilmiştir. Aşağıda çevreden kaynaklanan sebepler kategorisi ile ilgili bir öğretmenin görüşü şöyledir.

OÖ4: Arkadaş ortamı da çok önemli. Bilinçli, neden okula geldiğinin farkında olan çocuk, arkadaşlarının kötü tesirinde kalmıyor. Fakat çok fazla dışa dönük, hemen kayabileceğ çocuklar çabuk etkilenebiliyor.

Eğitim-öğretimden kaynaklanan sebepler kategorisinde ise, öğrencileri istenmeyen davranışlara iten en önemli sebepler olarak, sınıf geçmenin kolay olması ($f= 2$) ve bir önceki eğitim kademesindeki davranışların eksikliği ya da devam etmesi ($f= 2$) ifade edilmektedir. Aşağıda eğitim-öğretim faktörleri kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

İÖ3: Okul öncesi eğitim almamış olmaları.

LÖ4: Özellikle dokuzuncu sınıflarda ilköğretim düzeyindeki davranışların devam etmesi.

Katılımcıların “Sizce sınıf içerisinde değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarının çözülebilmesi için ne gibi düzenlemeler yapılabilir? Sorularına verdikleri cevapların analiz sonuçları Tablo 5’ te verilmiştir.

Tablo 5

Katılımcıların Değerler Kapsamında İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Önerileri

Kategori	Kodlar	f
Öğretmenlere Yönelik Öneriler (f= 20)	Farklı etkinliklerle öğrencilerin dikkatlerini çekme (İÖ1, İÖ3, İÖ5, OÖ1, OÖ2, OÖ3)	6
	Öğrencilere rehberlik yapılması (İÖ1, İÖ3, OÖ2, OÖ3)	4
	Her öğrenciyle birebir iletişim kurmak (İÖ5, OÖ1, OÖ2)	3
	Örnek davranışları pekiştirme (İÖ5, OÖ3)	2
	Öğrenmelerin günlük yaşamla ilişkilendirilmeli (OÖ2)	1
	Kitap okuma alışkanlığı kazandırmak (LÖ4)	1
	Öğrencilerin yerlerini değiştirme (OÖ1, LÖ3)	2
Sınıfta oturma planını değiştirme (LÖ4)	1	
İdareye Yönelik Öneriler (f= 6)	Disiplin kurallarının işlerlik kazandırılması (LÖ3, LÖ4, LÖ5)	3
	Okulda sosyal-kültürel-sportif faaliyetlere yer verilmeli (OÖ2, OÖ3)	2
	Okul ve sınıf kurallarının paydaşlarla birlikte alınması (İÖ4)	1
Eğitim Politikacılarına Yönelik Öneriler (f= 11)	Sınıf geçme, not sisteminin düzenlenmesi (LÖ2, LÖ5)	2
	Okulda telefonun yasaklanması (LÖ3, LÖ5)	2
	Öğretmenlere sınıf yönetimi alanında hizmet içi eğitim verilmesi (OÖ2)	1
	Eğitimin her alanda öğrenci merkezli olması (LÖ1)	1
	Devamsızlık affı ile ilgili uygulamaların kaldırılması (LÖ2)	1
	Sınıf öğrenci sayılarının azaltılması, sınıf alanları artırılmalı (İÖ2, İÖ3)	2
	Ders müfredat içeriklerinin azaltılması (OÖ1)	1
Öğretmenlerin yeterliliklerinin artırılması (LÖ3)	1	
Çevreye Yönelik Öneriler (f= 12)	Okul-aile işbirliğinin artırılması (İÖ3, İÖ5, OÖ4, LÖ2, LÖ3, LÖ4)	6
	Ailelere çocuk konusunda eğitimler verilmeli-bilinçlendirilmeli (OÖ4, LÖ3, LÖ5)	3
	Velilerin okul programları hakkında bilgilendirilmesi (LÖ3, LÖ5)	2
	Öğrenci-öğretmen-veli işbirliğinin artırılması (OÖ5)	1

Tablo 5’te görüldüğü gibi, öğretmenlerin öğrencilerin istenmeyen davranışlarının çözümüne yönelik alınabilecek önerileri dört kategori altında toplanmıştır. Öğretmenlerin bu soruya vermiş oldukları cevapların çoğunluğunu öğretmenlerin yapabileceği ($f= 20$) çözüm önerilerini, çevreye yönelik ($f= 12$) çözüm önerileri izlemektedir. Daha sonrasında eğitim politikacılarına yönelik ($f= 11$) ve okul idarecilerine yönelik ($f= 6$) çözüm önerileri olarak gruplandırılmıştır. Çözüm önerileri ile ilgili kategoride en önemli önerilerin eğitim öğretimin lideri olarak tanımlanan öğretmenin alabileceği önlemlerin başat olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin yapabileceği çözüm önerileri kategorisinde; en çok göze çarpan görüşler farklı etkinliklerle öğrencilerin dikkatlerini çekme ($f= 6$), rehberlik yapma ($f= 4$), öğrenciyle birebir iletişime geçme ($f= 3$) olduğu görülmektedir. Ayrıca; örnek davranışları pekiştirme, öğrenmeleri günlük yaşamla ilişkilendirme, kitap okuma alışkanlığı kazandırma, öğrencilerin yerlerini değiştirme ve sınıfta oturma planını değiştirme görüşleri de bulunmaktadır. Aşağıda öğretmenlere yönelik kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

İÖ1: Sınıfta öğrenci dikkati dağıldığında oyun alanları, müzik köşeleri gibi oluşturulan alanlarda kısa süreli etkinlikler yapılabilir.

OÖ1: Dersi daha dikkat çekici hale getirebiliriz. Derste daha fazla etkinliklere yer verilebilir. Tüm öğrencilerin katılacağı grup çalışmaları yaptırılabilir. Öğrencilerle güzel bir iletişim ve bağ kurabilirsek de istenmeyen davranışları engellemiş oluruz.

OÖ3: Problemlerin sınıf içerisinde şeffaf ve net bir şekilde ortaya konması ve ortak çözüm yollarının aranması. Ardından bunların bir disiplin haline getirilip, ödül/ceza yöntemiyle caydırıcılığın artırılması ve olumlu davranışların pekiştirilmesi.

İdareye yönelik alınabilecek çözüm önerileri kategorisinde; disiplin kurallarının işlerlik kazandırılması ($f= 3$), okulda sosyal-kültürel-sportif faaliyetlere yer verilmesi ($f= 2$) ve okul/sınıf kurallarının paydaşlarla birlikte alınması ($f= 2$) görüşlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Aşağıda idareye yönelik kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

İÖ4: Okulun ve sınıfın kuralları olmalı. Bizler öğrencilerle birlikte sınıf kurallarını belirliyoruz ama bu yetmez. Velileri de bu işe katmalı ve onlarla da kurallar oluşturmalıyız. Önemli olan bu kuralları özümsemek.

LÖ3: Öğretmenin yaptırım gücü yok. Bu da öğretmeni asıl amacından alıkoyuyor. Öğretmenin sanki tek amacının öğrenci ve velisini mutlu etmek, sorunsuz okuldan evine gitmesini sağlamak olarak algılanıyor. Bu değişmeli. Öğretmen kendisine değer verildiğini hissettiği zaman daha da azimli olur.

Çevreye yönelik alınabilecek çözüm önerileri kategorisinde; okul-aile işbirliğinin artırılması ($f=6$), ailelere çocuk konusunda eğitimler verilmesi-bilinçlendirilmesi ($f=3$), velilerin okul programları hakkında bilgilendirilmesi ($f=2$) ve öğrenci-öğretmen-veli işbirliğinin artırılması ($f=1$) bulunmaktadır. Aşağıda çevreye yönelik kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

OÖ4: Sadece veli toplantılarında değil, çocuğunun durumunu öğrenmek için okul ile irtibatla bulunulmalı. Öğretmenler ev ziyaretleri yapmalı. Bazen aile ortamında birebir yapılan görüşmelerde, çocukla ilgili yaşanan fakat farkında olunmayan birçok sorunun sebebi bulunabiliyor.

OÖ5: İstenmeyen öğrenci davranışlarının çözülebilmesi hence öğrenciyle samimi olmaktan geçer. Kesinlikle veli-öğretmen işbirliğine daha çok önem vermeliyiz.

Eğitim polikacılarına yönelik alınabilecek çözüm önerileri kategorisinde ise; sınıf öğrenci sayılarının azaltılması-sınıf alanları artırılması ($f=2$), okullarda telefonların yasaklanması ($f=2$) ve sınıf geçme, not sisteminin düzenlenmesi ($f=2$) bulunmaktadır. Ayrıca, öğretmenlere sınıf yönetimi alanında hizmet içi eğitimin verilmesi, eğitimin her alanda öğrenci merkezli olması, devamsızlık affı ile ilgili uygulamaların kaldırılması, ders müfredat içeriklerinin azaltılması, öğretmenlerin yeterliliklerinin artırılması görüşleri de bulunmaktadır. Aşağıda eğitim ortamına yönelik kategorisi ile ilgili öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

İÖ2: Sınıflar daha geniş olabilir. Sınıflar küçük ve kalabalık çocuklar sıkılıyor. Sıkıldıkları anda oyun oynayacağı kadar büyük olabilir. Derslerden sıkılınca birbirleri ile uğraşmaya başlıyorlar.

OÖ1: Bizim yapabileceğimiz haricinde müfredat konularının yoğunluğunun azaltılması da yapılabilecek iyi bir düzenleme olabilir. İşlenecek ünite ve konuların sayısının fazla olması derslerin daha hızlı ve monoton ilerlemesine sebep olabiliyor. Etkinlik yaptırmak ve dersi öğrencilerin daha aktif olduğu bir şekilde işlemek daha çok zaman gerektiriyor. Bu sebeple konulardan geri kalmamak için bu etkinliklere yeterince yer verilemiyor.

LÖ1: Öncelikle eğitim politika yapıcıları yapacakları plan ve programları tamamen öğrenci merkezli yapmaları gerekir. Öğrencinin bireysel ve gelişimsel özelliklerini dikkate almaları gerekir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, öğretmenlerin değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik görüşleri temel nitel araştırma yöntemi ile incelenmiştir. İlk olarak katılımcıların derslerinde değerler kapsamında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili temaya verdikleri cevaplar, eğitim-öğretim, iletişim becerileri ve bireysel - sosyal özellikler olmak üzere üç kategoride ele alınmıştır. Daha sonra bu üç kategori katılımcıların ilgili soruya verdikleri cevaplara göre kodlara göre sınıflandırılmıştır.

Yapılan çalışmada eğitim-öğretim ile ilgili kategoride öğrencilerin derse karşı ilgisizlikleri ve dersin amaçlarına uygun olmayan davranışlar sergiledikleri görülmüştür. İletişim becerileri kategorisinde ise, öğrencilerin birbirlerine hoş olmayan sözler (şikayet etmeleri, argo kelimeler, küfür vb) söylemeleri ve hoş olmayan (kaba ve saygısız davranışlar, söz dinlememe, kavga etmek, zarar verici davranışlar sergileme vb) davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Bireysel ve sosyal özellikler kategorisinde ise, öğrencilerin pasif, saldırgan ya da içine kapanık gibi kişilik özelliklerinden kaynaklanan nedenlerin olduğunu, sorumluluk almamaları, hedeflerinin olmayışı ve akran zorbalığı yaptıkları görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde birçok çalışmada (Çetin, 2013; Elban, 2009; Siyez, 2009) bulguların yapılan çalışmayla ilgili bulgularla paralellik gösterdiği görülmüştür. Elban'ın (2009) çalışmasında öğrencilerin arkadaşlarını şikayet etme, küfür etme, ders dinlememe, derse hazırlıksız gelme gibi faktörlerin çalışma bulgularıyla örtüştüğü görülmüştür. Yumuşak & Balcı (2018) yaptığı çalışmada ders akışını bozma, derse ilgisizlik gösterme ile ilgili bulgular, yapılan çalışmadaki bulgularla örtüşen sonuçları olduğunu göstermiştir. Çalışma bulgularına bakıldığında değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarının büyük çoğunluğunun MEB (2016) Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin disiplin bölümünde yer aldığı ve bu davranışlarla ilgili yaptırım kararlarının olduğu görülmektedir. Fakat ortaya çıkan bulgulardan; akran zorbalığı, öğrencilerin birbirini şikâyet etmeleri, derse hazırlıklı gelmemeleri, derse ve okula karşı kayıtsızlık vb. istenmeyen öğrenci

davranışlarının yönetmelikte yer almadığı görülmektedir. Bu durumun okuldaki disiplin ortamının bozacağını ve okul iklimini bu durumdan olumsuz etkilenebileceği söylenebilir.

Katılımcıların sınıf içerisinde sıklıkla karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, öğrencilerin derse karşı ilgi ve isteksizliği, ders araç-gereçlerini getirmemesi, derse hazırlıklı gelmemesi, öğrencilerin ders dışı şeylerle ilgilenmeleri, birbirlerine karşı hoş olmayan sözleri, birbirlerini şikâyet etmeleri, saldırgan, pasif ya da içine kapanık olmaları, verilen görevleri önemsememesi ve sorumluluk almaması yapılan çalışma sonucunda elde edilmiştir. Bu bulgular eğitimin öğrenciler açısından yeteri kadar önemsenmediği ve aldıkları eğitim ile gelecekleri için yeteri kadar fayda sağlayamayacakları düşüncesine sahip oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Danaoğlu'nun (2009) yaptığı çalışma da, söz almadan konuşmak, birbirleriyle konuşma, ödev yapmamak, arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek, küfür etmek, verilen görevleri yerine getirmemek, birbirlerini şikâyet etmek ve ders dışı şeylerle uğraşmak sınıf en çok karşılaşılan istenmeyen davranışlar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmanın sonucunda ulaşılan bulgular yapmış olduğumuz çalışmanın bulgularıyla tamamına yakınının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Fakat incelenen çalışmada elde edilen yalan söylemek ve hırsızlık yapmak gibi kötü alışkanlıkların araştırmamıza katılan öğretmenlerin ifadelerinde hiç rastlanılmadığı görülmüştür.

Katılımcıların, değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı uyguladıkları baş etme mekanizmaları ile ilgili verdikleri cevaplar; öğrencilerle işbirliği ve iletişim kurma, öğrenci motivasyonu olumlu yönde etkileyecek faktörleri kullanmak, öğretimi destekleyici faktörleri kullanmak ve davranış öncesi ve sonrası önlem alma olmak üzere dört kategoride ele alınmıştır. Alan yazın çalışması incelendiğinde Yumuşak & Balcı (2018) yaptığı çalışmada istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin uyguladığı yöntemler olan yüz yüze konuşma, kurallara uyunca ödül verme gibi yöntemlerin yapılan araştırmada da öğretmenler tarafından ifade edildiği görülmüştür. Benzer şekilde Erdem'in (2016) çalışmasında da istenmeyen davranışlara karşı kullanılan yöntemler konusunda bulunduğu bulguların araştırmamızın bulunduğu bulgularla da örtüştüğü görülmüştür. Ayrıca Özer, Bozkurt & Tuncay (2014) yapmış oldukları çalışmada da öğrencileri olumsuz davranışlara karşı sözlü uyarma, sorumluluk verme ve göz teması kurma gibi yöntemlerin kullanılması bulguları da araştırmamızı destekleyen bulgulardır. Beşdok'un (2007) çalışmasında ortaya çıkan bulgulardan; doğru davranışı ve olumlu sonucu belirtme, göz teması, sorumluluk verme, öğrenci ile bireysel konuşma, sözlü uyarıda bulunma, ders yönteminde

değişiklik yapma gibi davranışlar yaptığımız çalışma ile örtüşmektedir. Yapılan bu çalışmada öğretmenlerin en az kullandıkları yöntemler olarak belirtilen fiziksel ceza verme, dokunarak veya fiziksel temasla uyarma çalışmamızda yer almamaktadır. Kılıçoğlu'nun (2015) çalışmasında, öğrenciyi örnek gösterme, derse katmaya çalışma gibi bulgular çalışmamızda da ortaya çıkmıştır. İstenmeyen davranışlarla ilgili ayrıca elde edilen bulgulardan, öğrenciyi hafifçe dokunma, fiziksel şiddet uygulama, bütün sınıfı cezalandırma gibi klasik yöntemler çalışmamızda ortaya çıkan bulgular arasında yer almamaktadır. Bu durum çalışmanın yapıldığı 2015 yılından günümüze ulaştığımızda öğretmenler tarafından uygulanan klasik yöntemlerinin yerini çalışmamızda ortaya çıkan öğrenci ve ailesi ile iletişim kurma, velilere yönelik eğitim faaliyetleri, veli-okul işbirliği, paydaşlarla fikir alış verişi yapma gibi yöntemlerin aldığı görülmektedir. Bu durumda öğretimin öğrenci merkezli olarak olumlu şekilde geliştiğini ve değiştiğini göstermektedir.

Katılımcıların değerler kapsamında sınıf içerisinde istenmeyen davranışların sebepleri ile ilgili verdikleri cevaplar, öğrenciden kaynaklı sebepler, aileden kaynaklı sebepler, öğretmenden kaynaklı sebepler, çevreden kaynaklı sebepler ve eğitim-öğretimden kaynaklı sebepler olmak üzere beş kategoride ele alınmıştır. Çalışma sonucunda öğrencileri değerler kapsamında istenmeyen davranışlara iten sebebin büyük çoğunlukla, aile ve sosyo-ekonomik durum olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca; öğrencinin sınıf içi dikkat çekme eylemleri, derse karşı ilgi düzeylerinin göz önünde bulundurulmaması, akran çevresi ve öğrenciler arasındaki sınıf içi rekabet ortamı yüksek düzeyde ortaya çıkan sonuçlardır. Öğrencileri istenmeyen davranışlara iten en büyük sebebin aile içi iletişim, aileler tarafından çocuklarla yeterli kadar ilgilenilmemesi, öğrencilere aileler tarafından rehberlik ve psiko-sosyal destek sağlanamaması görülmektedir. Bu duruma ailelerin yaşamış olduğu ekonomik sıkıntılarda eklendiğinde daha problemler ortaya çıkmaktadır. Alan yazın incelendiğinde Özer ve diğ. (2014) çalışmasında sınıf içi olumsuz davranışların nedenleri ile ilgili aile, arkadaş çevresi faktörlerinde çalışmamızla paralel sonuçlara ulaştığı görülmüştür. Bununla birlikte Yumuşak & Balcı'nın (2018) çalışmasında da aile ve çevre ile ilgili sonuçların araştırmanın sonucuyla benzer olduğu görülmüştür. Bal'ın (2005) çalışmasında öğretmenlerin en sık karşılaştıkları disiplin problemlerinin nedenleri; ailelerin olumsuz tutum ve davranışları, ailelerin ilgisizliği, televizyon ve diğer medya araçlarında sergilenen şiddet olaylarının etkisi olarak belirlenmiştir. Benzer şekilde, Şenay'ın (2011) çalışmasında da, öğretmen ve yöneticiler aileden kaynaklanan nedenlerden dolayı ortaya çıkan istenmeyen

davranışları en yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın araştırmaları da gösteriyor ki istenmeyen davranışların oluşmasında aile büyük bir öneme sahiptir.

Son olarak, katılımcıların değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarının çözülebilmesi için yapılabilecekler ile ilgili verdikleri cevaplar, öğretmenlere yönelik, idareye yönelik, çevreye yönelik ve eğitim politikacılarına yönelik olmak üzere dört kategoride öneriler sunulmuştur. Çalışmada değerler kapsamında istenmeyen davranışların çözümü için öğretmenlerin önerilerini, çoğunlukla farklı etkinliklerle öğrencilerin dikkatlerini çekme, okul-aile işbirliğinin artırılması, öğrencilere rehberlik yapılması, her öğrenciyle birebir iletişim kurmak, ailelere çocuk konusunda eğitimler verilmesi-bilinçlendirilmesi ile disiplin kurallarının işletilmesi olarak belirlenmiştir. Bu durum öğretmenlerin günümüzde klasik yöntemleri terk ettikleri ve istenmeyen davranışların çözümünde öğrenci odaklı düşündüklerini göstermektedir. Diğer bir husus öğretmenlerin öğrenciyle birlikte aile ve çevresini de değerlendirdiklerini göstermektedir. Öğretmenlerin proaktif yaklaşımına istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı tutum sergilediklerinin göstergesidir. Özer ve diğerlerinin (2014) yapmış olduğu çalışmada öğretmenler tarafından disiplin sorunlarının çözümü için, aile-okul-öğretmen işbirliği, öğrenci ile birebir iletişim kurma ve etkin bir ceza sistemi getirmenin gerekli olduğu öne sürülmüştür. Yumuşak & Balcı'nın (2018) çalışmasında da sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte oluşturma, sınıfın fiziki koşullarının değiştirilmesi ve aileler ile görüşülmesi en sık alınan önlemler olarak belirlenmiştir. Konu ile ilgili alan yazın incelendiğinde çalışma sonuçlarıyla aynı veya yakın verilere ulaşıldığı söylenebilir.

Öneriler

Çalışma bulguları göz önüne alındığında, öğretmenlere iletişim becerileri alanında eğitime alınmalı, hizmet içi eğitim programlarına değerler eğitimi ile ilgili çalışmaların konulması ve bu şekilde değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik çözümler üretmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu sayede eğitim faaliyetleri içerisinde eksik ya da yanlış yapılan uygulamalar var ise, bu uygulamalarının önüne geçilerek, öğrencilerin eğitim-öğretimde çağdaş bir okul iklimi içerisinde eğitim öğretim görmeleri sağlanmalıdır. MEB tarafından istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesi ve bu davranışlara karşı alınacak önlemlerle ilgili panel, sempozyum, konferans vb. faaliyetler yapılmalı bu faaliyetlerin çıktılarını tüm öğretmenlerle paylaşılmalıdır. MEB tarafından uzaktan eğitim amacıyla oluşturulan ve pandemi sürecinde eğitim faaliyetlerinin üzerinden yürütüldüğü Eğitim Bilişim Ağı (EBA) içerisine psikososyal

destek faaliyetleri, değerler eğitimi, istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin uygulayabilecekleri başa çıkma yöntemleri ile ilgili modül yerleştirilmelidir. Mevcut istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili mevzuat sosyal tarafların (veli, öğrenci, öğretmen vb.) görüşleri alınarak güncelleme yapılmalıdır. MEB ve Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) işbirliğinde üniversitelerin eğitim fakültelerinde değerler eğitimi veya istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili araştırmalar yapılarak sonuçların ve çözüm önerilerinin bu şekilde bilimsel çalışmalarla mevzuat haline getirilmesi öğretmenlerin sınıf yönetimindeki başarısını ve verilen eğitim öğretimin kalitesini arttıracaktır.

Bu çalışma öğretmenlerin değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik görüşlerini inceleyen nitel bir çalışma olmasıyla Türkiye’de yapılan benzer çalışmalardan ayrılması nedeniyle alan yazına bu açıdan katkılar sunmakla birlikte, bazı brans öğretmenlerinin görüşlerinin olmaması ve bölgesel bir çalışma olması gibi bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Öncelikle, nitel çalışmalar her ne kadar bir konuda derinlemesine bilgiler sunmasına rağmen elde edilen bulguların katılımcı sayıları nedeniyle genellenmesi söz konusu değildir. Bu nedenle ileride yapılabilecek nicel ve nitel desenlerin yer aldığı karma çalışmalarla hem daha detaylı hem de görece olarak genellenebilir bulgular elde edilebilir. Bu çalışmanın diğer bir sınırlılığı katılımcıların değerler kapsamında istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik görüşlerinin neler olduğunu sadece onların ifadelerine dayandırmasıdır. Bu konuda yapılacak başka çalışmalarda öğrencilerin, idarecilerin ve velilerin de görüşlerine başvurularak bir karşılaştırma yapılabilir.

Kaynaklar

Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 9-27.

Bacanlı, H. (2005). *Duygusal davranış eğitimi*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.

Bal, T. (2005). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin disiplin anlayışları ve kullandıkları disiplin yöntemleri. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya.

Beşdok, D. (2007). *Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilme yeterliliklerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi. Kayseri.

Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*, (Genişletilmiş 3. Baskı). Celepler Matbaacılık. Trabzon.

Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 10 (1), 255-269.

Danaoğlu, G. (2009). *Sınıf ve branş öğretmenlerinin ilköğretim 5. sınıflarda karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme stratejileri*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi. Adana.

Demirkaya, H. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının küresel ısınma kavramını algılamaları ve öğrenme stilleri: Fenomenografik bir analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8, 727-752.

Ekiz, D. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Anı Yayıncılık. Ankara.

Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79 - 96.

Elban, L. (2009). *İlköğretimdeki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma ve çözüm bulma durumlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya.

Erdem, H. (2016). *İlkokul öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede kullandıkları yöntemler*. Yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi. Denizli.

Kılıçoğlu, C. (2015). *Sınıf içerisinde istenmeyen davranışlara karşı öğretmenlerin baş edebilme yöntem ve teknikleri*. Yüksek lisans tezi. Toros Üniversitesi. Mersin.

Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park: Sage Publications.

Maxwell, J. A. (2018). *Nitel araştırma tasarımı*. Nobel Yayıncılık. Ankara.

MEB. (2016). *Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği*. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/03111224_ooky.pdf. 10.04.2022 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Özer, B., Bozkurt, N. & Tuncay, A. (2014). İstenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin kullandıkları başa çıkma stratejileri. *Turkish Journal of Educational Studies*, 1(2). 152 – 189.

Siyez, D. M. (2009). Liselerde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik algıları ve tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 67-80.

Şenay, K. (2011). *İlköğretim okulları I. kademedeki görevli yönetici ve öğretmen algularına göre istenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri*. Yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi. İstanbul.

Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi*. Pegem Akademi Yayınları. Ankara.

Yavrutürk, A. R., İlhan, T. & Baytemir, K. (2020). Social support and school climate as predictors of school connectedness in high school students. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 9 (2), 334-351.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık. Ankara.

Yumuşak, G. & Balcı, Ö. (2018). Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkma yöntemleri ve bu yöntemlerin etkililiğine ilişkin görüşleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (40). 223 – 254.

Yüksel, S. (2005). Kohlberg ve ahlak eğitiminde örtük program: Yeni ilköğretim programlarında yer alan ahlaki değerleri kazandırma için bir açılım. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 329 - 338.

Extended Abstract

Purpose

Schools are educational institutions that enable students to achieve cognitive gains, as well as gains for many values such as being honest, respectful, responsible, and acting justly. Value education; It can be found in teaching programs with names such as moral education, will education, character education, citizenship education, as well as the order of the school, its rules, physical and psychological environment, the messages of the administrators and teachers in the school and the hidden curriculum. Today, value education is carried out with both curricula and practices included in the hidden curriculum. In this study, teachers' views on undesirable student behaviors within the scope of values were examined. In this context; Within the scope of values, it has been tried to reveal the undesirable student behaviors that teachers encounter in the classroom, what coping strategies teachers apply towards undesirable student behaviors, what are the reasons that push students to do undesirable behaviors, and what are the suggestions and recommendations of teachers against undesirable student behaviors within the scope of values education.

This study will be carried out by planning within the framework of qualitative research approach. In the study, phenomenology model will be used in order to determine events, situations, experiences and concepts from qualitative research models in which interview and document analysis and data collection methods are used. Data analysis in phenomenological research is a pattern that reveals how people conceptualize their experiences, perceptions, experiences, and

events/situations. The data obtained as a result of the content analysis made with the phenomenological method is firstly transformed into a concept and then the themes that can explain the phenomenon are tried to be revealed. Thus, the achieved results are described and conveyed.

The participants whose opinions were consulted in the study consisted of 15 teachers who were willing to work in the Central Black Sea region in the 2021-2022 academic year, working in different levels, different regions and different branches. Participants were determined by the easily accessible sampling method, which is one of the purposeful sampling methods. The easily accessible case sampling method is a widely used sampling method in qualitative studies, as it adds speed and practicality to the research. In this study, the data were obtained by the semi-structured interview technique. The interview form prepared for the participants in the study was applied to two participants for pilot application. Afterwards, the forms were used in expert examination and the final form of the interview questions was given. In the first part of the monthly interview form, questions about the participants' gender, age, marital status, professional seniority, type of school, branch, education level, location of my school, and previous education on values education. In the second part, it consists of questions about the views of the participants about undesirable student behaviors within the scope of values education.

In order for the studies to gain a scientific feature, it is important to carry out validity and reliability studies in studies. Rather than validity and reliability studies in quantitative studies, the concepts of credibility and consistency are used more in qualitative studies. The fact that the concept of validity can cause different interpretations for different individuals and societies in quantitative studies has caused qualitative researchers to approach the concept of validity at a distance. In this context, the concept of believability in qualitative studies can be used instead of its internal validity in quantitative studies. It recommends extensive data collection, effective and trusting relationships, participant confirmation, and expert opinion to increase credibility. In this context, expert opinion was used at all stages of the study.

Results

Teachers participating in the research in the Education-Training category; The majority of students stated that they are uninterested and reluctant to the lesson, not bringing the lesson equipment, not coming to the lesson prepared, and being interested in extracurricular things as

the undesirable behaviors they frequently encounter in the classroom. Apart from these, the participants listed the undesirable student behaviors in the classroom as students talking to each other during the lesson, being distracted and bored quickly during the lesson, showing words, movements and behaviors that will distract attention during the lesson, disturbing their friend during the lesson, and dealing with the mobile phone during the lesson. Teachers participating in the research in the category of disrespectful behavior; They see students' unpleasant words towards each other, students' complaints about each other, and students' speaking without speaking as the most undesirable behaviors in the classroom. Teachers participating in the research in the category of individual and social characteristics; They stated that the student's being aggressive, passive or introverted, ignoring the assigned tasks, not taking responsibility or not fulfilling it adequately, opposing everything, not following the rules as the basic undesirable behaviors in the classroom.

The opinions of the teachers on the methods they used against the undesirable student behaviors they encountered in the classroom were grouped under four categories. Since the answers given by the teachers were grouped, respectively; cooperation-communication, factors that increase student motivation, factors that support teaching, and pre- and post-behavioral precautions. Teachers grouped under the category of factors that increase student motivation stated that they mostly use the method of rewarding positive behaviors. The majority of the reasons that push the students to these undesirable behaviors by the teachers participating in the research are student factors, familial factors and teacher factors; it is seen that environmental factors and education-training factors follow this.

Discussion

In this study, teachers' views on undesirable student behaviors within the scope of values were examined with a qualitative method. When the literature was examined, it was seen that the findings of many studies were in parallel with the findings of the study. In the studies conducted on the field, it has been observed that the factors such as students' complaining about their friends, swearing, not listening to the lesson, and coming to the lesson unprepared overlap with the findings of the study. In addition, the findings related to disrupting the course flow and showing indifference to the course showed that the results were in line with the findings of the study. When we look at the findings of the study, it is seen that the majority of undesirable student

behaviors within the scope of values are included in the discipline section of the MEB Secondary Education Institutions Regulation and there are sanctions decisions regarding these behaviors.

Considering the findings of the study, both current teachers and all newly appointed teachers should be trained in the field of classroom management, studies on values education should be included in in-service training programs, and in this way, a unity of practice should be ensured throughout the country for undesirable student behaviors within the scope of values. In this way, wrong practices should be prevented and students should be educated in a modern school climate in education and training. Panels, symposiums, conferences, etc. related to the prevention of undesirable student behaviors and the measures to be taken against these behaviors by the Ministry of National Education. activities should be carried out and the outputs of these activities should be shared with all teachers. A module on psychosocial support activities, values education, undesirable student behaviors and coping methods that teachers can apply should be placed in the Education Information Network (EBA), which was created by the Ministry of National Education for distance education and where educational activities are carried out during the pandemic process. The current legislation on undesirable student behavior should be updated by taking the opinions of social partners (parents, students, teachers, etc.). Conducting research on values education or undesirable student behaviors in education faculties of universities in cooperation with the Ministry of National Education and Higher Education Council (YÖK) and bringing the results and solution proposals into legislation with scientific studies in this way will increase the success of teachers in classroom management and the quality of education given.

ETİK BEYAN: "Öğretmenlerin Değerler Kapsamında İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce Trabzon Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Araştırma ve Yayın Etik Kurul'dan 08.04.2022 tarih ve E-81614018-000-2200014850 sayılı etik izin alınmıştır. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim". Katılarınız için teşekkür ederiz.